

9 Poel en klein historisch water

Beschrijving

Een poel is een natuurlijke of gegraven laagte, meestal om over water voor het vee te beschikken. Openheid rondom (een deel van) de poel is van belang om een goede voortplantingsbiotoop voor amfibieën te behouden. Poelen en de aangrenzende landbiotoop zijn van groot belang als leefgebied voor onder andere amfibieën zoals de knoflookpad en de kamsalamander en libellen zoals de gevlekte witsnuitlibel.

Beheereisen

- In de beheerperiode wordt minimaal 75% tot maximaal 100% van de beheereenheid geschoond en/of gemaaid in de periode van 1 september tot 15 oktober;
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd.

Aanvullende beheervoorschriften

- Zowel een poel als een klein historisch water is doorgaans een geïsoleerd stilstaand water dat gevoed wordt door grond- en/of regenwater. Een poel mag in verbinding staan met sloten of greppels wanneer sprake is van een natuurlijke eenheid die vrij afwatert;
- Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de periode 15 maart tot 15 juni uit open water. Voor behoud van voldoende open water wordt de poel periodiek opgeschoond. Een incidentele droogval is toegestaan in de periode 15 juni tot 15 november;
- Vertrapping van de oevers bij het gebruik van het element als veedrinkpoel wordt voorkomen. Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd;
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in en rond de poel gebruikt worden;
- Er mogen geen vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) worden uitgezet of gekweekt;
- Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in of rond de poel;
- Een kleine poel is kleiner dan 175 m², een grote poel en klein historisch water zijn groter dan 175 m².

Pakketten

- a) Kleine poel, jaarlijks beheer door 75% tot 100% schonen en/of maaien in de periode van 1 september tot 15 oktober
- b) Grote poel en klein historisch water, éénmaal per 6 jaar 75% tot 100% schonen en/of maaien in de periode van 1 september tot 15 oktober. Het schonen vooraf melden bij het collectief.

10 Natuurvriendelijke oever

Beschrijving

Natuurvriendelijke oevers komen in heel Nederland voor langs waterlopen. Natuurvriendelijke oevers zijn door de mens aangebracht in de vorm van een plas- of dras berm of een flauw talud langs een bestaande waterloop. De begroeiing bestaat uit plantensoorten van natte ruigten en natte graslanden. Natuurlijke oevers zijn van groot belang voor de biodiversiteit door hun functie als belangrijk onderdeel van het leefgebied van soorten als bittervoorn, grote modderkruiper en rugstreeppad.

Beheereisen

- Minimaal 50% tot maximaal 100% van de beheereenheid wordt van 15 juli tot 1 maart van het volgende jaar geschoond en/of gemaaid;
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervorschriften

- Een natuurvriendelijke oever is een aaneengesloten oever langs een bestaande waterloop, in de vorm van plas- of drasberm of flauw talud (minimaal 1:3) met een begroeiing van inheemse planten;
- De beheereenheid wordt in een cyclus van minimaal éénmaal per 2 jaar en maximaal éénmaal per jaar geschoond en/of gemaaid;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jacobskruiskruid en brandnetel;
- Er mogen geen meststoffen in het element gebruikt worden.

Pakketten

- a) Natuurvriendelijke oever

11 Rietzoom en klein rietperceel

Beschrijving

Rietzomen bestaan uit smalle rietstroken die grenzen aan agrarisch gebruikte percelen. Deze rietstroken kunnen zowel individueel als in samenhang met elkaar voorkomen, en in de laatste vorm soms vele kilometers lengte beslaan. Rietzomen en kleine rietpercelen zijn vanwege het veelal extensieve gebruik van groot belang voor de biodiversiteit als broedgebied voor rietvogels en als leefgebied voor andere soorten als poelkikker, ringslang en diverse libellen.

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- In de beheerperiode wordt minimaal 50% tot maximaal 100% van de beheereenheid in de periode van 1 oktober tot 1 maart van het volgende jaar geschoond en/of gemaaid;
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt in een cyclus van minimaal éénmaal per 4 jaar en maximaal éénmaal per 2 jaar geschoond en/of gemaaid;
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden;
- Maaiwerkzaamheden worden verricht in de periode tussen 1 oktober en 1 maart;
- Maximaal 20% van de oppervlakte van het element bestaat uit struweel;
- Smalle rietzoom is smaller dan 5 meter; brede rietzoom is breder dan 5 m.

Pakketten

- a) Smalle rietzoom
- b) Brede rietzoom en klein rietperceel

12 Duurzaam slootbeheer

Beschrijving

Sloten komen in het hele land voor, maar de meeste sloten liggen in gebieden met veenweiden en zeekleibodems. Afhankelijk van hun breedte, diepte en profiel kunnen sloten van belang zijn voor soorten als krabbenscheer, fonteinkruid, zwanenbloem, grote modderkruiper en bittervoorn. Naast de minimumeisen die het waterschap stelt aan het onderhoud van sloten (de Keur) kan zorgvuldig en gefaseerd beheer van de sloot de ecologische waarde ervan versterken.

Beheereisen

- Het onder 'Pakketten' beschreven percentage van de beheereenheid wordt tussen 15 juni tot 1 oktober geschoond en/of gemaaid;
- *Pakket a*: Bagger is op aangrenzende landbouwgrond gespoten; melding achteraf binnen 2 weken (beheereenheid is sloot plus aangrenzende landbouwgrond);
- *Pakket b, c*: Snoei- en of maaiafval is verwijderd.

Aanvullende beheervoorschriften

- *Pakket a*: er wordt niet gezogen binnen 60 cm vanaf de waterlijn;
- *Pakket a*: de zuigkop van de baggerpomp wordt ieder jaar zoveel mogelijk door dezelfde vore getrokken in de sloot;
- *Pakket a*: de sloot is minimaal 2 meter breed en loopt tijdens het baggeren niet droog;
- *Pakket a*: er komt geen bagger terecht in de slootkant;
- *Pakket a*: er wordt gebaggerd in mozaïekvorm, dus niet alles tegelijk. Het Collectief geeft aan wanneer welke sloot gebaggerd mag worden;
- *Pakket b*: Het slootvuil wordt afgevoerd of verwerkt op het naastgelegen perceel d.m.v. bijvoorbeeld een wallenfrees;
- *Pakket b*: indien de Keur dit toestaat blijft een deel van de slootbegroeiing tijdens het slootschonen staan (afhankelijk van de Keur maximaal 25 % van de begroeiing);
- *Pakket b en c*: bij het slootschonen wordt gebruik gemaakt van een maaikorf of een eco-reiniger. Andere slootreinigingsapparatuur kan ook gebruikt worden mits het bodemprofiel inclusief de wortels van waterplanten in de sloot niet beschadigd wordt;
- Er mogen geen meststoffen in het element gebruikt worden;
- *Pakket c*: De sloot wordt 1 keer per 3 jaar geschoond, waarbij minimaal 40 % en maximaal 60 % van de aanwezige begroeiing met krabbescheer in de lengterichting van de sloot blijft staan;
- *Pakket c*: Voor deze variant is toestemming nodig van het waterschap, of deze vorm van beheer moet toelaatbaar zijn volgens de Keur;

Pakketten

- a) Baggeren met de baggerpomp, 50 tot 100%;
- b) Ecologisch slootschonen, 40 tot 100%;
- c) Ecologisch slootschonen voor krabbescheervegetaties, 40 tot 60%;

13 Botanisch waardevol grasland

Beschrijving

Botanische graslanden dienen om botanische waarden in stand te houden en zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch ‘ouderwets’ grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristiek soorten zijn Paardenbloem, Scherpe boterbloem en Pinksterbloem, en op de drogere percelen Margriet, Knoopkruid en Leeuwentand. Op de wat vochtiger graslanden kunnen kamgrasweiden ontstaan. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron, en de wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Beheereisen

- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode maart t/m oktober;
- *Pakket a* : Van 1 maart tot 1 oktober is beweiding toegestaan met maximale veebezetting 2 GVE/ha;
- *Pakketten b, c en d*: Het gewas wordt jaarlijks na 15 juni minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd;
- *Pakket b*: Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan;
- *Pakket c*: Als de weiderand wordt ingezet als bufferstrook in het kader van de waterdoelen, dan moet de rand langs een sloot liggen en minimaal 2 meter breed zijn vanaf de perceelsrand.
- *Pakket d*: De beheereenheid wordt niet beweide;
- *Pakket a en b*: minimaal 2% van de beheereenheid gaat lang de winter in (niet gemaaide stukken of pollen).

Aanvullende beheervoorschriften

- In 2016 zullen de beheereenheden met botanisch waardevol grasland ecologisch worden getoetst. Als blijkt dat ze onvoldoende bijdragen aan de ecologische doelstelling, kan het collectief besluiten om het contract in 2017 niet voort te zetten;
- Bemesting met kunstmest en drijfmest is niet toegestaan;
- Bemesting met vaste mest is alleen toegestaan na beoordeling en toestemming van Collectief Utrecht Oost, in een frequentie van maximaal één keer in de drie jaren;
- Bekalken is toegestaan om verzuring tegen te gaan;
- De beheereenheid wordt verder niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht;
- *Pakketten c en d*: randen liggen aan de buitenkant van het perceel en bij voorkeur langs houtopstanden of watergangen;
- Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid;
- *Pakket a*: Bijvoeren is niet toegestaan;
- Klepelen is niet toegestaan.

Pakketten

- a) Botanisch weiland
- b) Botanisch hooiland
- c) Botanisch waardevolle weiderand
- d) Botanisch waardevolle hooilandrand

14 Stoppeland

Beschrijving

Het laten staan (en niet onderploegen) van graanstoppels kan van waarde zijn voor overwinterende en foeragerende vogels zoals bijvoorbeeld de Grauwe Gors, maar ook de Veldleeuwerik. De oogstresten en achtergebleven zaden, maar vooral ook de onkruidvegetatie die tussen de stoppels kan ontstaan zijn een belangrijke voedselbron voor hen. Bovendien is de structuur van het stoppeland aantrekkelijk voor deze soorten.

Beheereisen

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van 1 november tot 15 maart van het volgende jaar;
- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen plaats;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- Minimaal 90% van de beheereenheid bestaat van 1 november tot 15 maart van het volgende jaar uit graanstoppel;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervorschriften

→ Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan tijdens de rustperiode.

Pakketten

- a) Winterstoppel: tussen 1 november en 15 maart van het volgende jaar bestaat de beheereenheid uit graanstoppel

15 Wintervoedselakker

Beschrijving

Wintervoedselakkers zijn belangrijk voor in Nederland overwinterende vogels. Niet geoogste zaden dienen voor hen als voedsel.

Beheereisen

- Er wordt een rustperiode in acht genomen vanaf 15 mei tot en met 15 maart van het volgende kalenderjaar;
- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen plaats;
- Minimaal 90% van de beheereenheid bestaat van 15 mei tot 15 maart van het volgende kalenderjaar uit zomergraan, wintergraan, bladrammenas of een combinatie van deze gewassen;
- Na 15 mei blijft het gewas staan tot 15 maart van het volgende kalenderjaar.

Aanvullende beheervorschriften

- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan tijdens de rustperiode;
- Wintergraan kan niet twee jaar achtereen op hetzelfde perceel worden geteeld. Men dient op een ander perceel verder te gaan;
- De beheereenheid dient jaarlijks tussen 16 maart en 30 april te worden ingezaaid met een gangbare zaaidichtheid, voor zover het zomergraan of bladrammenas betreft;
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het Protocol Chemische bestrijding bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van collectief Utrecht Oost.

Pakketten

- a) Wintervoedselakker 15 mei – 15 maart

18 Kruidenrijke akker

Beschrijving

De kruidenrijke akker is van belang voor diverse soorten fauna in kleinschalige landschappen. De nectar, het stuifmeel, de zaden en de aangetrokken insecten vormen een interessante voedselbron voor veel dieren. Een goed ontwikkelde kruidenrijke akker is een bont pallet van grijsgeel of groengeel wuivende korenhalmen, rode klaprozen, witte kamilles en blauwe korenbloemen. Een niet te dicht gezaaid graangewas biedt ruimte voor de gewenste kruiden. Daarnaast wordt de effectiviteit van het pakket sterk verhoogd indien ruimte wordt geboden voor de vestiging en handhaving van meerjarige (overblijvende) kruiden. Percelen waarop dit pakket afgesloten is, hebben in minimaal 3 van de 6 jaar een graangewas. In de overige jaren is het aan de beheerder zelf wat te verbouwen. Omdat geen kunstmest gebruikt wordt, en het volvelds chemisch bestrijden van onkruiden eveneens niet toegestaan is, zijn de omstandigheden gunstig voor de ontwikkeling van akkerflora.

Beheereisen

- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- Minimaal 90% van de beheereenheid bestaat in de jaren waarin graan wordt verbouwd, uit het gewas graan (niet zijnde maïs).

Aanvullende beheervoorschriften

- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes of kleefkruid conform het protocol chemische bestrijding bij agrarisch natuurbeheer (dit protocol is te downloaden via www.collectiefutrechttoost.nl);
- Bemesting van de beheereenheid met kunstmest is niet toegestaan, ook niet in de jaren dat geen graan geteeld wordt;
- Bemesting met organische mest is wel toegestaan;
- *Pakket a*: Drie van de zes jaar graan: In tenminste drie van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd;
- *Pakket b*: Vier van de zes jaar graan: In tenminste vier van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd;
- *Pakket c*: Vijf van de zes jaar graan: In tenminste vijf van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd.

Pakketten

- a) Drie van de zes jaar graan
- b) Vier van de zes jaar graan
- c) Vijf van de zes jaar graan

19 Kruidenrijke akkerranden

Beschrijving

In kleinschalige landschappen kunnen akkerranden een belangrijke functie hebben, als voedselbron en schuilgelegenheid voor diverse soorten vogels, zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën.

Verder kunnen akkerranden langs waterlopen dienen als middel om drift bij chemische bestrijding in de akker naar de waterloop toe te verminderen. De natuurlijke vijanden die al dan niet ingezaaide kruiden aantrekken, kunnen bovendien bijdragen aan een verminderde noodzaak voor chemische bestrijding.

Beheereisen

- De beheereenheid bestaat van 15 mei tot 1 maart uit één van de volgende gewassen of teelten: gras, granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (lucerne, rode klaver), braak of een combinatie van deze;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervorschriften

- Collectief Utrecht Oost bepaalt welke zaaimengsels en welke zaaidichtheden gebruikt mogen worden;
- De beheereenheid mag in de periode van 15 maart tot 15 april geploegd worden;
- Een akkerrand kan éénjarig of meerjarig zijn. Eenjarige randen worden jaarlijks geploegd en ingezaaid, meerjarige randen bij voorkeur eens per drie jaar;
- Collectief Utrecht Oost adviseert hoe het inzaaien het best kan plaats vinden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een vals zaibed;
- De beheereenheid wordt niet gemaaid;
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het Protocol Chemische bestrijding bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van het Collectief Utrecht Oost.;
- Een akkerrand is minimaal 6 meter breed;
- Als een akkerrand wordt ingezet als bufferstrook in het kader van waterdoelen, dan is de rand minimaal 3 meter breed en gelegen langs een sloot;
- Daar waar ploegen is toegestaan, mag ook een andere diepe groundbewerking worden toegepast;
- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan.

Pakketten

- a) De beheereenheid is een rand van minimaal 3 meter breed.

20 Hakhoutbeheer

Beschrijving

Hakhoutbeheer wordt in Nederland toegepast op verschillende landschapselementen zoals elzensingels en houtwallen. Deze landschapselementen kunnen van belang zijn voor o.a. vogels, amfibieën, insecten en kleine zoogdieren. Daarnaast hebben landschapselementen vaak een bepaald belang m.b.t. cultuurhistorie en landschappelijk schoon.

Dit pakket biedt verschillende beheeropties aan, die, afhankelijk van de doelstelling, passen bij lijnvormige beplantingen. Windsingels langs boomgaarden vallen niet onder dit beheertype.

Beheereisen

- Beheereenheden met jaarlijks beheer worden ieder jaar gesnoeid en/of gemaaid;
- Alle overige beheereenheden worden in de beheerperiode van 6 jaar éénmaal afgezet in het winterseizoen (tussen 1 oktober en 1 maart);
- Snoeiafval mag op rillen tot 50 cm hoog gelegd worden in de beheereenheid;
- Overig snoei- en/of maaiafval wordt verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervoorschriften

- De landschappelijke verschijningsvorm moet in stand blijven. Een houtwal, elzen- of houtsingel is een vrij liggend lijnvormig en aaneengesloten landschapselement, al dan niet groeiend op een aarden wal, met een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken;
- Minimaal 75% van de beheereenheid wordt als hakhout beheerd, de rest mag als overstaander blijven staan;
- Het element mag niet betreden en/of beschadigd worden door vee. Schade door vraat aan stammen dient te worden voorkomen;
- Overhangende takken kunnen gedurende het hele jaar worden teruggesnoeid;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Pakket b: gedurende de contractperiode van 6 jaar wordt het element éénmaal afgezet;
- Pakket c: gedurende de contractperiode van 6 jaar wordt het element éénmaal afgezet in een beheercyclus groter dan 10 jaar;
- Pakket b en c: De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud ook daadwerkelijk is uitgevoerd;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering van het behandelen van de stobben van Amerikaanse vogelkers;
- Branden is in de beheereenheid of in de directe omgeving daarvan niet toegestaan;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Als takken of stammen versnipperd worden, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;

Pakketten:

- a) Jaarlijks beheer:
 - houtwal, hoge houtwal en houtsingel
 - elzensingel met bedekking van 30% tot 50%
 - elzensingel met bedekking van 50% tot 75%
 - elzensingel met bedekking groter dan 75%

- b) Jaarlijks beheer plus eenmaal per 6 jaar afzetten:
 - elzensingel met bedekking van 30% tot 50%
 - elzensingel met bedekking van 50% tot 75%
 - elzensingel met bedekking groter dan 75%

- c) Jaarlijks beheer plus eenmaal per 6 jaar afzetten in een cyclus groter dan 10 jaar:
 - houtwal, hoge houtwal en houtsingel

21 Beheer van bomenrijen

Beschrijving

Het beheer van bomenrijen wordt toegepast in verschillende landschapselementen zoals lanen, bomenrijen en knotbomenrijen. Bomenrijen kunnen van belang zijn voor o.a. vogels, amfibieën, insecten en kleine zoogdieren. Daarnaast zijn bomenrijen van belang voor cultuurhistorie en landschappelijk schoon. Vleermuizen gebruiken bomenrijen voor oriëntatie en vinden er schuilplaatsen.

Knotbomen zijn inheemse loofbomen met een opgaande stam waarbij periodiek de boven op de stam groeiende takken (de pruik) wordt geoogst door de takken op minimaal 1 meter boven maaiveld af te zetten. Hierdoor ontstaat een vergroeiing: de knot. Vooral oude knotbomen zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedplek voor vogels. Diverse soorten muizen, marterachtigen en vleermuizen makten ook gebruik van de holtes in knotbomen.

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Snoei- en knotwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode tussen 1 oktober en 15 maart;
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende voorschriften

- Alle bomen in de beheereenheid worden in de beheerperiode van 6 jaar minimaal éénmaal gesnoeid, geknot of afgezet in de periode van 1 oktober tot en met 15 maart;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- De bomen mogen geen schade ondervinden als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden;
- Indien een raster aanwezig is, dan mag het raster niet aan het element bevestigd worden;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud, de snoei en/of knotwerkzaamheden, ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Bomenrij met gemiddeld dunne stam, tot 20 cm doorsnede:
 - Knotbomen
 - Lanen
 - Overige bomenrijen

- b) Bomenrij met gemiddeld normale stam, 20 tot 60 cm doorsnede:
 - Knotbomen
 - Lanen
 - Overige bomenrijen

- c) Bomenrij met gemiddeld dikke stam meer dan 60 cm doorsnede:
 - Knotbomen
 - Lanen
 - Overige bomenrijen

22 Knip- of scheerheg

Beschrijving

Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Ze komen in heel Nederland voor, maar zijn vooral te vinden rondom dorpen en boerderijen. Door het regelmatig knippen heeft de heg een strak en recht uiterlijk. Knip- en scheerheggen zijn van belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedgebied voor struweelvogelsoorten als braamsluiper en kneu en als leefgebied voor vele soorten insecten en daarmee weer als voedselgebied voor vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Ze worden door vleermuizen gebruikt als oriëntatiestructuur.

Beheereisen

- Jaarlijks wordt de heg aan alle zijden geknipt of geschoren, echter niet in de periode van 15 maart tot 15 juni;
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervoorschriften

- De heg bestaat uit inheemse soorten, soorten als bijvoorbeeld laurier of conifeer zijn niet toegestaan;
- Na het knippen of scheren heeft de heg een minimale hoogte van 0,8 meter;
- Het snoeihout mag niet in het element verwerkt worden;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden;
- Als een raster geplaatst is, dan mag dit niet aan het element bevestigd worden;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Jaarlijks scheren of knippen
- b) Eenmaal per 2-3 jaar knippen of scheren

23 Struweelhaag

Beschrijving

Struweelhagen komen in heel Nederland voor en er zijn vele lokale varianten. Struweelhagen vormen een belangrijk leefgebied voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna van het cultuurlandschap zoals zomertortel en spotvogel. Ze zijn tevens van belang als voedselgebied en migratieroute voor zoogdieren.

Beheereisen

- Minimaal 90% van de struweelhaag wordt in de beheerperiode éénmaal gesnoeid, geknot of afgezet in de periode tussen 1 oktober en 15 maart. Het overige deel wordt in stand gehouden;
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervorschriften

- Algemeen: De beheereenheid wordt periodiek gesnoeid , geknot of afgezet;
- Een struweelhaag is een vrij liggend lijnvormig landschapselement met een aaneengesloten opgaande begroeiing van inheemse, overwegend doornachtige struiken;
- Na het snoeien heeft de haag een hoogte van tenminste 1,00 meter en een breedte van tenminste 0,8 meter;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element;
- Het gebruik van een klepelmaaier is niet toegestaan;
- Het snoeien kan gecombineerd worden met het vlechten van de haag;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden;
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;

Pakketten

- a) Snoeicyclus 5-7 jaar: het element kan vrij uitgroeien en wordt 1 maal per 5 tot 7 jaar aan drie zijden gesnoeid.

24 Struweelrand

Beschrijving

Struweelranden kunnen zich ontwikkelen vanuit een extensief beheerde situatie, of aangeplant worden. Afhankelijk van het beheer kunnen randen ontstaan die gedomineerd worden door ruigtekruiden, struiken of een combinatie van beide. Kenmerk van een struweelrand is dat deze zowel vrijliggend, als aansluitend aan een ander element kan liggen. Struweelranden zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor vogels als braamsluiper, patrijs, geelgors, spotvogel, voor zoogdieren als de hazelmuis en (in combinatie met een aanliggende poel) amfibieën.

Beheereisen

- Nul tot maximaal 50% van de beheereenheid is gesnoeid in de periode 1 november – 15 maart in het jaar van onderhoud. Het overige deel wordt in stand gehouden;
- Snoei – en of maaiafval is verwijderd;
- Minimaal 10% tot maximaal 30% van de beheereenheid wordt van 15 juli van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar geschoond en/of gemaaid;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullend beheervoorschriften

- Het deel van de rand met kruidachtige begroeiing mag maximaal 1 maal per 5 jaar worden gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element worden verwerkt voor zover dat het element en de begroeiing niet schaadt;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;

Pakketten

a) Struweelrand

25 Solitaire boom

Beschrijving

Solitaire bomen zijn kenmerkend en vaak heel beeld bepalend voor het landschap. Solitaire bomen zijn ook van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedplek voor vogels zoals torenvalk en ransuil mits er nestgelegenheid in de vorm van nesten van zwarte kraai of ekster aanwezig is. Belangrijk is dat dit soort nesten ongestoord aanwezig zijn in het gebied. Roeken broeden ook soms in bomenrijen. Ook zijn ze van belang als oriëntatiestructuur voor vleermuizen als rosse vleermuis en laatvlieger.

Beheereisen

- Alle bomen in de beheereenheid worden in de beheerperiode van 6 jaar minimaal éénmaal gesnoeid, geknot of afgezet in de periode van 15 juli tot en met 15 maart;
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid bestaat uit inheems voorkomende loofbomen;
- De beheereenheid wordt periodiek gesnoeid in de periode van 15 juli tot 15 maart;
- Jonge bomen worden gemiddeld eenmaal per 5 jaar gesnoeid, en oudere bomen gemiddeld eenmaal per 10 jaar. Bij oudere bomen kan het snoeien zich beperken tot het verwijderen van dood hout (indien noodzakelijk). Na het snoeien is de lengte van de kroon minimaal 2/3 van de totale hoogte van de boom;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- Bemesting is niet toegestaan, tenzij de bomen op landbouwgrond staan (bijv. Dijk met bomenrij);
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- De bomen mogen niet worden beschadigd door vee. Jonge bomen in een weiland (boomdijk) zijn voorzien van een boomkorf of zijn uitgerasterd. Raster is niet aan het element bevestigd;
- Gemiddeld dunne stam heeft een diameter kleiner dan 20 cm, gemiddeld normale stam heeft een diameter van 20 tot en met 60 cm en gemiddeld dikke stam heeft een diameter groter dan 60 cm;
- De diameter van de stam wordt gemeten op 1 meter boven maaiveld. Het element wordt ingedeeld een klasse op basis van de gemiddelde diameter van de bomen van het element.

Pakketten

- d) Bomen met gemiddeld dunne stam (tot 20 cm doorsnede)
- e) Bomen met gemiddeld normale stam (20 tot 60 cm doorsnede)
- f) Bomen met gemiddeld dikke stam (meer dan 60 cm doorsnede)

26 Hoogstamboomgaard

Beschrijving

Een hoogstamboomgaard is een boomgaard of boomweide met fruitrassen of notenbomen. Overal in Nederland komen hoogstamboomgaarden voor, vooral als onderdeel van het boerenerf. Hier werden vroeger vrijwel altijd de koeien of jongvee geweid. Ook bij landgoederen en buitenplaatsen waren vaak (grootschalige) boomgaarden te vinden. Hoogstamfruitboomgaarden zijn niet alleen landschappelijk van grote waarde, maar hebben vaak ook grote ecologische waarde door het voorkomen van in holten broedende vogels als steenuil. Daarnaast zijn ze ook van belang als broedgebied voor soorten als grauwe klauwier, diverse soorten spechten en kramsvogel en als leefgebied voor zoogdieren als bunzing, mits elementen als struwelen en oude loofbossen ook aanwezig zijn in de directe omgeving.

Beheereisen

- Minimaal 30% van de beheereenheid wordt gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar in het jaar van onderhoud. Het overige deel wordt in stand gehouden;
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid.

Aanvullende beheervoorschriften

- Indien het appel of peer betreft wordt de boom tenminste eenmaal per 2 jaar gesnoeid. Andere soorten enkel vorm- of onderhoudsnoei indien nodig;
- Snoeiwerkzaamheden dienen vooral te worden verricht in herfst of winter;
- Een hoogstamboomgaard is minimaal 0,15 ha groot en heeft een dichtheid van tussen de 75 en 150 fruitbomen per ha;
- De gemiddelde stamdiameter van de hoogstamfruitbomen is minimaal 20 cm;
- Het snoeihout mag niet in het element verwerkt worden;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- De stam van de hoogstamfruitboom mag niet beschadigd worden door vee. Het raster mag niet aan de boom bevestigd worden. Jonge bomen in een weiland met vee zijn voorzien van een boomkorf;
- De onderbegroeiing wordt jaarlijks beweid, of de boomgaard wordt jaarlijks gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Het mag echter niet als een gazon beheerd worden;
- Bemesting met drijfmest, ruige mest (geen pluimveemest) of kalk is toegestaan;
- Bij bemesten van de boomgaard worden de fruitbomen en wortels niet beschadigd;
- In de boomgaard wordt minimaal een nestkast voor de steenuil geplaatst, of in de directe omgeving is andere nestgelegenheid voorhanden;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Hoogstamboomgaard

27 Hakhoutbosje

Beschrijving

Boeren hebben al eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden. Het kan hierbij gaan om brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosjes genoemd. Dergelijke bosjes worden van oudsher als hakhout beheerd. Hakhoutbosjes zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor vogelsoorten als ransuil, torenvalk, grote lijster, zomertortel en roek en zoogdieren als bunzing. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door bijvoorbeeld torenvalk en ransuil. Aanwezigheid van overstaanders verhoogt de ecologische waarde.

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Minimaal 80% van het bosje wordt als hakhout beheerd. Het afzetten vindt plaats in de periode tussen 1 oktober en 15 maart. Het overige deel wordt in stand gehouden;
- Snoeiafval mag op rillen gelegd worden in de beheereenheid (niet versnipperd en max 0,5 meter hoog);
- Overig snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt periodiek afgezet in de periode van 1 oktober tot 15 maart;
- Minimaal 80% van de oppervlakte van het bosje wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet in een cyclus van eenmaal in de 6 – 25 jaar;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Beschermen tegen schade door beweiding of bewerking op aangrenzende gronden;
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud ook daadwerkelijk is uitgevoerd.

Pakketten

- a) Droog hakhoutbosje (zomereik, wintereik, berk en haagbeuk dominant)
- b) Vochtig en nat hakhoutbosje (zwarte els en/of gewone es dominant)

28 Griendje

Beschrijving

In bepaalde delen van het land, was het verbouwen van wilgen lange tijd vrij gebruikelijk in vooral moerassige streken. Deze wilgen werden op enige tientallen centimeters boven de grond afgezet in een 4-6 jarige cyclus. Het hier vanaf komend hout (vaak wilgentenen genoemd) werd o.a. gebruikt als rijshout ter bescherming van waterkeringen. Deze wilgengrienden zijn ook nu nog in het landschap terug te vinden en het eraf komend hout wordt nog steeds gebruikt voor rijshout, maar kent inmiddels ook modernere toepassingen als tuinschermen etc. Griendjes zijn onder andere van belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor zoogdieren als de bunzing en vogels zoals gekraagde roodstaart en ransuil, mits er overstaanders in de vorm van hoge of oude bomen aanwezig zijn. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door bijvoorbeeld ransuil.

Beheereisen

- Minimaal 80% tot maximaal 100% van de beheereenheid is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar, in het jaar van onderhoud. Het overige deel wordt in stand gehouden;
- Snoeiafval op rillen leggen in de beheereenheid (niet versnipperen);
- Overig snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervoorschriften

- Het element bestaat uit inheemse wilgensoorten en wordt geheel als griend beheerd en periodiek, tenminste eenmaal per 6 jaar, afgezet;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden;
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Griendje

29 Bosje

Beschrijving

Een bosje is een vlakvormige houtopstand die vroeger vaak aangeplant en beheerd werd als hakhout, maar doorgeschoten is en niet meer als hakhout wordt beheerd. Dergelijke bosjes komen in veel gebieden in Nederland voor. Bosjes zijn - zeker in combinatie met aanliggende zomen en/of kruidenrijke perceelranden - van belang voor de biodiversiteit als leefgebied voor vogels als geelgors (gebruikt de bomen als zangplek), grote lijster, gekraagde roodstaart, torenvalk en ransuil en zoogdieren als gewone dwergvleermuis en laatvlieger, mits er overstaanders in de vorm van hoge of oude bomen aanwezig zijn. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door bijvoorbeeld ransuil.

Beheereisen

- Minimaal 20% van het bosje (de randen) wordt als hakhout beheerd in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. De rest van het bosje wordt eventueel gedund;
- Snoeiafval mag op rillen gelegd worden in de beheereenheid (niet versnipperen);
- Overig snoei- en of maaiafval is verwijderd;
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt periodiek gedund/afgezet in de periode van 1 oktober tot 15 maart;
- Het element wordt beheerd als bos met hoog opgaande bomen;
- Een bosje is minimaal 0,1 en maximaal 1,0 ha groot;
- Randen van het element worden als hakhout beheerd met een cyclus van eens in de 6 – 25 jaar;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden;
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud ook daadwerkelijk is uitgevoerd.

Pakketten

- a) Bosje